

GERDA VAN WAGENINGEN

**Een vlam
in de wind**

Voor haar gold de vroege morgen als de beste tijd van de dag. Neuriënd maakte Sophie van den Berg het ontbijt klaar voor haar man en haarzelf. Buiten zongen de vogels om het hardst om het eerste ochtendgloren te verwelkomen. Tien over zes. Ze nipte aan haar eerste kopje thee voor die dag. Een lange dag zou het worden. Lange dagen waren het altijd. Sophie was een moderne vrouw met een baan en een gezin. Moeiteloos had ze die dubbele taak de afgelopen vijftien jaar met elkaar gecombineerd, maar vreemd genoeg ging het de laatste tijd toch wat minder makkelijk dan ze gewend was. Hè, nee, niet piekeren, dat was zonde van deze prachtige lentemorgen. Zodra ze haar thee ophad en de ontbijttafel gedekt stond, trok ze haar bodywarmer aan over het joggingpak dat ze meestal aanschoot als ze opstond.

‘Kom maar,’ grinnikte ze tegen Buddy, haar levendige jack-russelterriër die nooit last

scheen te hebben van vermoeidheid. Buddy dribbelde met gespitste oren voor Sophie uit. Ze woonden aan een singel. Moeite met honden-uitlaatplaatsen en dergelijke hadden ze hier niet. De schemering maakte plaats voor het almaar sterker wordende ochtendgloren. Sterren verbleekten in snel tempo. Sophie snoof diep de heerlijke lentegeuren op. Onder het wandelen mijmerde ze over haar leven.

Waarom ze zich de laatste maanden zo bedrukt voelde, begreep ze eigenlijk niet goed. Het voelde zo ondankbaar en ze had toch zoveel om dankbaar voor te zijn. Ze had een man, die een goede baan had, twee gezonde kinderen en sinds een klein jaar zelfs een kleindochtertje en zowel haar ouders als haar schoonouders leefden nog. Wonen deden ze ook naar hun zin, in een mooie twee-onder-een-kapwoning die ze zeven jaar geleden hadden gekocht en die prachtig gelegen was in een ruim opgezette buitenwijk van het dorp Oud-Beijerland onder de rook van Rotterdam. In de tot winkel verbouwde garage dreef Sophie een kleine maar goed gesorteerde handwerkwinkel. Haar eigen zaak waar ze zo trots op was. Handwerken had ze altijd heerlijk gevonden om te doen. In de jaren voordat ze

voor zichzelf begonnen was, had ze in een grote handwerkzaak in Rotterdam gewerkt. Op vrijdagmiddag en de aansluitende koopavond en de hele zaterdag. Toen de kinderen klein waren, was dat een ideale oplossing geweest. Haar moeder had jarenlang op vrijdagmiddag op de kinderen gepast. Ze bleef dan tot Bas uit zijn werk kwam en dan aten ze samen voor ze weer naar haar eigen huis terugging. Toen was zoiets nog mogelijk geweest, tegenwoordig werkten de oma's van vijftig, vijfenvijftig jaar maar al te vaak zelf. Sophie glimlachte voor zich heen. Zelf was ze immers ook zo'n werkende oma!

'Kom, Buddy,' riep ze de hond, die nooit genoeg scheen te krijgen van wandelen. De tijd van het vrouwtje was evenwel beperkt, zeker 's morgens vroeg. Zoals alle werkende vrouwen werkte ook Sophie volgens een strak schema om alles wat op een dag gedaan moest worden ook daadwerkelijk klaar te krijgen. Altijd met één oog op de klok, zo moest ze wel leven met zoveel taken die op haar rustten. Met tegenzin sjokte de hond naar haar toe, echter niet na eerst nog snel achter een zwarte kater op vrijersvoeten aan te hebben gezeten. Zelf hadden ze ook een kat. Binky heette

hun veel te dikke rode kater. Het was een stoere kerel met echt machogedrag en dat had hem dan ook aan zijn naam geholpen. Binky was Buddy's beste vriend, hij mocht zelfs bij de hond in de mand slapen. Toch waren buiten alle andere katten gewilde objecten voor de hond om lekker achteraan te gaan. Aan Buddy en Binky kon Sophie haar knuffelbehoeftes kwijt sinds haar kinderen daar te groot voor waren geworden. Soms vond ze het jammer dat haar kleindochtertje Sarah niet wat dichterbij woonde.

Veel zin om naar binnen te gaan had ze eigenlijk niet. Ze had nooit enkel en alleen maar huisvrouw willen zijn, ook niet toen ze pas getrouwd waren en bijna alle vrouwen nog thuisbleven om voor hun kinderen te zorgen. Terwijl ze toch plezier had in van oudsher echt vrouwelijke bezigheden als lekker koken en handwerken. Nu ze echter ouder werd, ontdekte ze soms tot haar stomme verbazing dat ze een enkele keer intens kon verlangen naar een leven dat niet zo bol stond van de vele verplichtingen als het hare. Dan wilde ze dat ze zomaar eens een hele middag de tijd had om te breien aan een zelf ontworpen trui of ongestoord een paar uurtjes te

werken aan een mooi borduurwerk. Iets creatiefs maken met haar handen gaf haar altijd veel voldoening, maar ze vond daar niet zo vaak de tijd voor. Meestal moest ze het hebben van een gestolen halfuurtje om te handwerken, en aan lezen kwam ze bijna helemaal niet meer toe. Eigenlijk zou ze veel meer willen lezen, maar ja, een dag had niet meer dan vierentwintig uur. Ach, ze zag veel te veel muizenissen tegenwoordig. Ze stelde zich aan. Het was de leeftijd, zou haar dochter Nella zeggen. Dergelijke opmerkingen hoorde ze ook van haar vriendinnen, maar Sophie wilde er niet aan dat veel vrouwen een paar moeilijke jaren kenden rond de vijftig. Ze was negen- enveertig en je was dan weliswaar niet jong meer, maar je stond wel midden in het leven en de oude dag leek nog een eeuwigheid ver weg. De leeftijd, het mocht wat! Sophie glimlachte nog steeds toen ze haar huis weer binnenging en de bakken van hond en kat met brokjes vulde. Binky zijn favoriete kattenbrokjes met vissmaak en Buddy van die brokken speciaal voor wat ouder wordende honden. Buddy was negen, maar zijn ras kon een behoorlijk hoge leeftijd bereiken en Sophie moest er nog niet aan denken dat ze hem over

een paar jaar misschien zou moeten missen. Vanmiddag om vier uur zouden ze ander eten krijgen, diners voor hond en kat. Buddy met een volkorenboterham erdoor en dan nog wat blikvoer omdat hij dat zo lekker vond, zodat hij niet het voer uit Binky's bak hoefde te roven. Ja, dieren waren net als kinderen, en het mooiste was dat je voor je zorgen een overmaat aan liefde terugkreeg.

Met dikke ogen van de slaap en zijn grijzende haren nog recht overeind, zat Bas van den Berg achter de krant verscholen aan de eettafel. 'Waarom is de koffie nog niet klaar?' bromde hij. Bas had last van ochtendhumeur.

Sophie glimlachte niet langer. 'Wat mankeert er aan je handen, liefje? Je weet immers dat ik de koffieautomaat klaarzet voor ik met de hond naar buiten ga. Je hoeft alleen de knop maar in te drukken. Voor je de koppen in de krant zelfs maar hebt ingekeken, is je koffie al klaar.'

Bas mompelde wat en begon aan het broodje met jam dat ze voor hem had klaargezet. Voor zichzelf schonk ze nog een kopje thee in, voor ze tegenover haar man aan tafel ging zitten om haar eigen broodje op te eten.

'Het is nog niet eens zeven uur. Heb je al

vroeg een afspraak?’

Bas van den Berg werkte als accountant bij een grote internationaal opererende firma. Het was een drukke en veeleisende baan. Haar man maakte lange dagen en het begrip arbeidstijdverkortende Bas dan ook alleen van papier. Hij had er salaris voor in moeten leveren, maar in de praktijk werkte hij langer in plaats van korter.

‘Zoals altijd,’ knikte hij. Als Bas ’s avonds thuiskwam, was hij altijd moe en van Sophie in het huishouden helpen kwam nooit iets terecht. ‘En jij? Wat ga jij doen vandaag?’

‘Om halftien gaat de winkel open, dat weet je.’

‘Je weet dat de omzetten van de winkel aan het teruglopen zijn. Heb je er nog wel plezier in, Sophie?’

Even haalde ze haar schouders op. ‘Het is de tijd. Ik kan er niet veel aan veranderen. De meeste vrouwen werken nu eenmaal. Jongere vrouwen handwerken steeds minder en ze leren het niet meer op school. Bovendien is een eigengebreide trui nogal warm als de centrale verwarming volop staat te loeien.’

Hij knikte en leunde gemakkelijk achterover. Zoals altijd werd Bas pas echt wakker na

zijn eerste kop koffie. ‘Er verdwijnen steeds meer handwerkzaken, dat is waar. Zelfs die grote winkel waar jij hebt gewerkt, verkoopt tegenwoordig stoffen en kant-en-klaar gebreid goed om het hoofd boven water te kunnen houden. Het is net als met lezen, daar hebben de mensen ook al geen tijd meer voor. Jammer.’

‘Ik hoef alleen maar naar mezelf te kijken,’ verzuchtte Sophie. ‘Ik kom er bijna niet meer toe om een boek te lezen en jij al evenmin.’

‘Te druk,’ mompelde Bas, die zijn stoel achteruitschoof om te gaan douchen.

‘Precies, te druk,’ knikte ze. Toen hij boven in de badkamer bezig was, dacht ze nog eens na over die simpele twee woordjes. Te druk. Dat was nu precies wat haar leven ondermijnde. Ze had het gewoon te druk, maar hoe kon ze daaraan ontsnappen? Dat was onmogelijk, zo simpel was het. Ze was aan handen en voeten gebonden door een netwerk van eisen en plichten. Ach, vermande ze zichzelf dan weer, wat nu: te druk. Hoeveel jaar combineerde ze inmiddels al niet baan en gezin? Vroeger vond ze dat nooit te druk. Hoe kwam het dan dat ze dat nu wel vond?

Haastig stond ze op. Nu had ze zich toch

overgegeven aan zinloos gepieker Dat wilde ze niet. Snel ruimde ze de ontbijtboel af, gaf de planten water, haalde een doekje over het aanrecht en maakte ook nog snel even de koelkast schoon, terwijl ze opnam welke levensmiddelen ze aan moest vullen.

Toen ze even later haar boodschappenlijstje klaarhad, kwam Bas naar beneden. 'Dag, lieverd, tot vanavond. Het kan wel wat later worden, hoor.' Een luchtige zoen op haar wang en weg was hij.

Een paar tellen later ging Sophie naar boven. Bedden opschudden, douchen en aankleden. Automatisch werkte ze haar vertrouwde ochtendritueel af. Zo, nu nog even de badkamer opruimen. Het was kwart voor negen toen ze haar fiets uit het schuurtje achter in de tuin haalde om naar de supermarkt te gaan. Alles paste precies. Een halfuurtje later was ze terug. Snel zette ze een beker koffie voor zichzelf en ondertussen ruimde ze de boodschappen op. Om vijf voor half tien stapte ze met de beker dampend bruin vocht door de bijkeuken de voormalige garage binnen om haar winkeldeur van het slot te doen en de bakken met wol uitnodigend buiten te zetten.

Het was maar een klein winkeltje en dat

runde ze in haar eentje. Voor ze iets ging doen, zat ze genietend aan haar bureautje achter in de winkel haar koffie op te drinken en ondertussen de voorraden door te nemen. Daarna stofte ze op haar gemak de boel af. Het gebeurde wel vaker dat er het eerste uur geen enkele klant kwam en ze had overwogen om pas om tien uur open te gaan, zodat ze 's morgens niet zo gehaast alle huishoudelijke klusjes af hoefde te handelen. Ze zou ook kunnen overwegen om behalve de maandag ook op dinsdag gesloten te blijven, dan zou ze wat meer tijd voor zichzelf krijgen en dat wilde ze immers graag? Maar aan de andere kant verloor je klanten maar al te gemakkelijk als ze onverwacht voor een gesloten deur stonden en nieuwe kreeg je er maar moeilijk voor terug.

Toen de winkeldeur even later rinkelde, was het echter geen klant, maar was het Nella, haar tweeëntwintigjarige dochter met de kleine Sarah die krijste dat het een aard had. 'Hoi, mam, mag ik je vandaag een poosje gezelschap houden? Ik kreeg het zo benauwd op die flat.'

'Natuurlijk.' Nella woonde in Rotterdam. Ze had een vriend gehad die uit Marokko kwam,

Hassan. Ze was van school gegaan en met die man in een grauwe, goedkope flat gaan wonen en had drie maanden gedacht het ware geluk te hebben gevonden. Toen ze korte tijd later zwanger van hem was, bleek dat hij in zijn vaderland al een vrouw had en bovendien drie kinderen. Nu leefde Nella van een uitkering. Hassan had haar verlaten voor een ander liefde en Nella moest maar uitzoeken wat ze zou gaan doen. Nu woonde ze nog steeds in diezelfde vervelozige flat in Rotterdam-Zuid. Het huis was goedkoop. Aan abortus had ze nooit willen denken. Ze was werkelijk dol op Sarah, maar het afgelopen halfjaar begon het steeds meer tot haar door te dringen dat haar leven wel een totaal onverwachte en definitieve wending had genomen. De hoopvolle toekomstverwachtingen hadden langzamerhand plaatsgemaakt voor een triestmakend overleven van dag tot dag. Gelukkig hadden haar ouders haar nooit laten vallen en kon ze al haar verdriet en onzekerheid kwijt bij haar moeder, die haar steeds weer wist op te monteren, haar een extraatje toestopte of haar en Sarah een keertje meenam voor een lunch buiten de deur, iets wat Nella natuurlijk niet kon betalen. De verstandhouding met haar vader lag

wat gecompliceerder. Bas schaamde zich diep in zijn hart voor zijn kinderen. Zijn vrouw Sophie wist dat evengoed als zijn dochter Nella, al praatten ze daar nooit met elkaar over. Hun dochter was een bijstandsmoeder zonder vooruitzichten en hun zoon had geen belangstelling voor vrouwen, maar woonde in Amsterdam samen met zijn vriend. O, dacht Sophie, haar leven was heus niet alléén maar goed geweest. Ze hadden hun aandeel in zorgen en verdriet gehad als ieder ander. Zelf had ze er vrede mee dat Evert een vriend had in plaats van een vriendin. Vroeger had hij wel een paar meisjes gehad, maar gelukkig was hij nooit geweest met een vrouw. Bas had dit feit weliswaar geaccepteerd, maar negeerde het zoveel mogelijk. Er niet over praten was makkelijker en Evert kwam zoals de meeste volwassen kinderen die wat verder weg woonden, maar zo nu en dan thuis. Sophie wist dat haar man meer moeite had met Everts homoseksualiteit dan zijzelf. Voor haar telde het alleen of haar kinderen gelukkig waren en als dat niet zo was, dan zou ze wel alles willen doen om hun het geluk een beetje dichterbij te brengen. Vooral voor Nella kon ze daadwerkelijk iets doen en daar was ze blij om.

Sophie hielp haar kleindochter uit het jasje dat ze voor haar had gebreid. Ze nam het meisje op schoot en droogde de traantjes op de bolle babywangetjes. Buddy stond kwispelstaartend met twee pootjes op Sophies knieën toe te kijken, want hij moest toch op de hoogte blijven van de dingen die het vrouwtje deed. Sarah vergat haar babyverdriet meteen en lachte en kirde tegen de hond, die haar vriendelijk aankeek. Binky had zich inmiddels behaaglijk opgerold in een van de manden met bollen wol. Rode wol nog wel, wat behoorlijk vloekte met de roodbruine vacht van de kater.

‘Ik ga verse koffie zetten, mam,’ zei Nella voor ze in het huis verdween. Binnen in de gezellige ruime kamer van haar ouders haalde ze diep adem. Vroeger had ze nooit beseft wat een voorrecht het was om mooi en ruim te wonen, om geen geldzorgen te hebben. Hier had je geen junk als buurman, konden kinderen buiten spelen zonder het gevaar in aanraking te komen met vuile spuiten, werd je fiets niet onder je achterste vandaan gestolen als je even de andere kant uitkeek, om nog maar niet te spreken over de overlast van geluid door ruziemakende vrouwen of veel te harde

muziek waar je soms knettergek van werd. Ze veegde een paar onverwachte tranen weg en hield zichzelf voor dat ze zich gelukkig mocht prijzen dat ze altijd hier terecht kon als het haar te veel werd. Haar ouders waren niet zo kleinzielig dat ze zeiden dat ze het allemaal aan zichzelf te danken had en dat ze haar genoeg gewaarschuwd hadden. Gelukkig maar. Al te veel ouders hielden hun kind zoiets graag voor.

Sophie liet het kleintje paardrijden op haar knieën en zong ondertussen kinderliedjes. Juist op dat moment kwam er een klant. Onbekommerd kroop Sarah rond over de vloer, een kunst die ze pas sinds twee weken machtig was. Buddy volgde haar met zijn snuit tegen de interessant ruikende luier gedrukt. De vrouw die binnen was gekomen, zocht een tafellaken om te borduren. Ze woonde verderop aan de singel en was een goede klant van Sophie. Ze was maar een paar jaar ouder dan Sophie, maar al enkele jaren weduwe en ze werkte niet.

‘Vroeger kon je kiezen uit een hele stapel tafellakens,’ verzuchtte de klant weemoedig terwijl ze vier tafellakens in de gewenste maat en kleur bekeek.

‘Er wordt tegenwoordig steeds minder gehandwerkt,’ knikte Sophie.

‘Precies, mevrouw Van den Berg. Iedereen is maar druk, druk, druk, maar ik mag het zo graag doen. Ik ben maar wat blij dat uw winkeltje in de buurt is en u heeft altijd van die leuke dingen. Zelfs in de stad kan ik geen betere keuze maken.’

Sophie bloosde bij het compliment en hielp de vrouw met het kiezen van de juiste kleuren borduurgarens.

‘Sinds ik weduwe ben, vind ik het heerlijk om onder het handwerken naar de televisie te kijken. Zo ben ik toch bezig en is het nooit stil in huis. Het tafellaken is ditmaal voor mijn dochter. Die heeft ook geen tijd om mooie dingen te maken, al zou ze best willen. Baan en kind, ziet u. Ze rent altijd maar rond en als ze even “vrij” is, moet ze naar de sportschool omdat ze doodsbang is om ook maar ietsje ouder te lijken dan ze in werkelijkheid is.’

‘Emancipatie is goed geweest voor ons vrouwen, dat staat als een paal boven water, maar schaduwkanten zijn er wis en waarachtig ook. Ik ben het helemaal met u eens. Ik heb zelf ook een baan en een gezin en daarnaast heb ik nog zo het een en ander aan ver-

plichtingen.'

'Soms ben ik blij dat ik in deze tijd geen dertig meer ben,' grinnikte de sympathieke vrouw die niet erg gebukt scheen te gaan onder het toch wat eenzame leven dat ze leidde. 'Deze kleuren worden het, die passen het mooist bij het servies dat ze voor haar trouwen heeft gekregen. Ik wil graag nog wat breien ook.'

Ze zocht het patroon op van een licht zomertruitje en koos er zorgvuldig een mooie kwaliteit katoen voor uit. Dik tevreden met haar aankopen verliet ze het winkeltje. Toen ze weer alleen was, haalde Sophie diep adem voor ze haar kleindochter oppakte die druk doende was een borduurpakket te slopen. Dan ging ze eens even binnen bij Nella kijken. De koffie zou inmiddels toch klaar moeten zijn.

'Soms weet ik het echt niet meer, mam.' Nella van den Berg zat verdrietig in een stoel. Haar moeder had er geen idee van hoe akelig ze zich had gevoeld die morgen, voor ze in een impuls de bus naar haar geboortedorp had genomen. De nare toestanden op de flat zaten haar zo hoog dat ze er echt even met haar moeder over móest praten, of ze wilde of niet.

Meestal hield ze zich in, bang dat mam zou denken dat ze klaagde, maar een enkele keer lukte dat gewoonweg niet.

De twee vrouwen zaten in de kamer en aten een boterham met veel sla en tomaat en maar weinig dikmakende kaas. Sarah had even tevoren een bordje pap gehad en deed nu haar middagdutje in het geleende campingbedje van de buurvrouw, die zelf een hele serie kleinkinderen had en derhalve van alle gemakken was voorzien. Sophie kon altijd bij haar terecht als ze iets wilde lenen. 'Ik kan me soms zo ontzettend alleen voelen,' vervolgde Nella.

Met een steek in haar hart dacht Sophie terug aan alles wat haar dochter in de afgelopen tijd had moeten doormaken. Het ongewild zwanger raken en ontdekken dat haar vriend niet met haar zou trouwen, het plotseling alleen in het leven staan en voor een kindje moeten zorgen. Geen werk kunnen krijgen en het vertrouwen in mensen verloren hebben. In haar hart vond haar moeder het onbegrijpelijk dat het meisje zonder dat te willen zwanger was geraakt, omdat dit in deze tijd toch niet meer nodig was. Daarover had ze echter toen niet met Nella durven praten en nu deed

het er niet meer toe. Ze had haar dochter zoveel mogelijk gesteund en zich verre gehouden van opmerkingen die als kritiek konden worden opgevat om het meisje niet nog meer van streek te maken.

De bevalling van Sarah was onverwacht zwaar geweest en nu restte haar slechts het eentonige leven op die mistroostige flat in een verwaarloosde buurt, waar allemaal mensen woonden zonder vooruitzichten. Al maanden probeerde Sophie haar dochter weer wat moed in te spreken. Kon ze niet proberen werk te vinden, hoe eenvoudig ook, en opvang voor haar kind? Nella was toch nog veel te jong om het hoofd te laten hangen en te denken dat het leven haar verslagen had? Maar alle goedbedoelde raadgevingen waren gestuit op een muur van moedeloosheid en verslagenheid, op een niet meer kunnen geloven dat het leven toch nog mooie dingen te bieden had. Terwijl de toekomst juist vol beloften hoorde te zijn, vooral omdat ze nog zo jong was en haar hele leven goedbeschouwd nog voor zich had. Sophie bleef proberen haar dochter wat levenslust in te pompen. Maar de verslagenheid bij Nella zat heel diep en het onvermogen dat Sophie voelde om haar doch-

ter te helpen, was iets wat een enorme hoeveelheid energie vergde. Machteloosheid was een van de grootste energievreters die ze kende.

Als het meisje zoals vandaag haar moeder opzocht, werd ze behoorlijk verwend. Sophie liet haar dan een lekker warm bad nemen met haar eigen dure badolie erin, soms stuurde ze haar op haar kosten naar de kapper of kocht ze wat nieuwe kleren voor haar, ze maakte lekkere hapjes en gaf wat boodschappen mee als ze weer terug naar de stad ging. Nella vond het in haar hart erg prettig om op die manier door haar moeder verwend te worden. Haar lage uitkering en de relatief hoge maandelijkse lasten lieten haar geen enkele frivole uitspatting meer toe.

‘Hoe kun je nu alleen zijn met Sarah om je heen?’ probeerde de oudere vrouw de jongere op te beuren.

‘Ik begrijp het zelf ook niet, mam, maar het is wel zo. Had ik mijn opleiding maar afge maakt toen jullie daar op aandrongen, dan kon ik misschien werk vinden. Als je wat meer financiële armslag hebt, is het leven meteen een stuk gemakkelijker.’

‘Geld maakt anders niet gelukkig, kind. Ik

weet dat dat een eeuwenoude doodoener is, maar het is een waarheid die staat als een huis.'

'Dat zal ik ook niet ontkennen, maar er zijn meer waarheden, hoor. Géén geld maakt zeker ongelukkig, dat is er één van. Als er geen geld is, zijn er geheid een heleboel zorgen waar geen oplossingen voor zijn en ik moet het maar uitzoeken.'

Sophie beseftte dat het de oude vertrouwde cirkel was waarin Nella's gedachten rondraaiden. Ze leek er nooit helemaal aan te kunnen ontsnappen en zodra ze zich down voelde, draaide ze het hele nummer opnieuw af. 'Het kon anders best erger,' probeerde ze te relativieren. 'De grootste schat in een mensenleven is gezondheid en Sarah en jij weten gelukkig niet wat het is om ziek te zijn.'

'Dat weet ik wel,' gaf Nella zuchtend toe. 'Maar als je nooit ziek bent, weet je niet beter en vind je dat nu eenmaal vanzelfsprekend.'

De telefoon rinkelde door Nella's woorden heen. 'Ha, die ma. Lekker aan de lunch?' klonk de opgewekte stem van haar zoon Evert. 'Hoe staat het op het platteland?'

'Alles als altijd, Amsterdammer.'

Evert grinnikte. 'Ik wilde je stem even ho-

ren, mam. Hier gaat alles lekker. We denken erover om samen een huis te kopen, Pierre en ik.'

'Dat is goed nieuws.' Ze dacht terug aan de eerste tijd toen ze wist dat haar zoon een verhouding had met een man. Hoe bang was ze niet geweest dat hij aids zou kunnen krijgen, een angst die ze ten slotte weer los had kunnen laten door te beseffen dat haar opgewekte zoon zijn leven eenvoudig veel te lief had om lichtvaardig onnodige risico's te nemen. Ze was wel blij dat hij de laatste tijd een vaste vriend had. Veelvuldig wisselende relaties zag je in die kringen nog meer dan in heterorelaties, ook al kon je die ook niet vaak meer stabiel noemen. Tegenwoordig had ze om Evert veel minder zorgen dan om Nella, die alweer zo verdrietig naar buiten zat te staren.

'Je moet de groeten van je broer hebben,' glimlachte ze even later toen ze de hoorn weer had neergelegd. 'Hij en Pierre willen een huis gaan kopen. Ze zijn druk aan het rondkijken.'

Nella's mond vertrok even. 'Ik wilde dat ik de helft van de kansen had, die Evert krijgt.'

Zulke opmerkingen staken Sophie. Allebei

haar kinderen hadden mogen leren wat ze wilden. Dat Nella haar eigen glazen had ingegooid, hoefde ze een ander niet te verwijten. 'Hij werkt er hard genoeg voor.'

Nella zuchtte diep en probeerde haar neerslachtige stemming te overwinnen. Ze glimlachte vaag. Ze stond op en liep wat heen en weer om haar ongedurigheid de baas te worden. Ze had een hekel aan zichzelf als ze zo down was. Juist daarom had ze vandaag voor een paar uur haar grauwe woonomgeving willen ontvluchten, wetende dat ze bij haar moeder altijd welkom was en zelfs meer dan dat.

'Ik zit hier maar zielig te doen, maar dat is niet mijn bedoeling, hoor, mam. Ik heb alleen tot vier uur wakker gelegen, omdat de bovenburen een van die luidruchtige feestjes gaven en daar pas een einde aan maakten toen de politie dat gebod.'

Opgelucht dat Nella haar best deed opgewekter te worden, stond ze op omdat ze haar kleindochter hoorde huilen. 'Ik ga wel.' Ze haastte zich naar boven om het kindje een schone luiertje om te doen. Dat kon nog net voor de winkel weer open moest. Nella nam niet veel later de bus terug naar de stad.

In de winkel was het die woensdagmiddag

best druk. Op marktdag leken de mensen om een of andere geheimzinnige reden kooplustiger dan op andere dagen.

Bas kwam die avond pas om acht uur thuis, toen zat Sophie al lang en breed met haar voeten onder zich op de bank naar de televisie te kijken. Van het eten had ze zich afge maakt door voor zichzelf een paar boterhammen te smeren en er een gebakken eitje op te doen.

‘Hoe was je dag?’ wilde ze na de gebruikelijke luchtige begroetingskus weten. Na vijftwintig jaar huwelijk verwachtte ze geen dikke pakkerd meer als haar man thuiskwam uit zijn werk.

‘Druk. Veel te druk,’ verzuchtte Bas. ‘Ik heb nergens zin meer in.’

‘Heb je al gegeten?’

‘We hebben wat pizza’s laten komen, dus maak je maar geen zorgen.’

‘Mooi. Weet je waar ik zin in heb? Om gezellig naar de film te gaan. We kunnen de late voorstelling nog best halen.’

‘Spaar me!’ zuchtte hij met hartgrondige afkeer.

Meteen voelde ze zich schuldig omdat ze uiting had gegeven aan haar impuls. Snel be-

gon ze te vertellen over Nella's bezoek.

'Ik kan maar niet begrijpen dat ze haar leven zo heeft vergooid,' knikte Bas terwijl hij aanstalten maakte om naar boven te gaan ten einde verpozing te zoeken bij zo'n computerspelletje waar Sophie niets aan vond.

'Ze krijgt haar leven wel weer op de rails,' hoopte Sophie. Uit haar woorden sprak evenwel veel meer vertrouwen dan ze in haar hart voelde. Nella voelde zich op dit moment nog te veel slachtoffer van de omstandigheden. Dat moest ze van zich afzetten en initiatieven gaan ontplooiën om uit het dal te komen, al was het maar door een of andere cursus te gaan volgen. Sophie beseftte niet, dat haar dochter dat graag zou willen, maar dat ze er het geld niet voor had en dat ze te trots was om haar ouders erom te vragen.

'Evert en Pierre gaan een huis kopen,' gooide ze het snel over een andere boeg.

'Als hij maar goed uitkijkt voor hij grote verplichtingen op zich neemt,' bromde Bas. 'Ik ben boven.'

Ze was weer alleen. In gedachten verzonken maakte ze een kopje thee voor ze weer op de bank ging zitten. De televisie boeide haar niet meer, dus deed ze het toestel uit. Eerst

probeerde ze wat te lezen, maar wonderlijk genoeg dansten de letters voor haar ogen en haar gedachten vlogen alle kanten op. Na drie keer dezelfde bladzijde te hebben overgelezen en nog niet te weten wat er eigenlijk stond, klapte ze het boek weer dicht.

Buddy stond al kwispelstaartend in de hal, zodra Sophie aanstalten maakte om haar schoenen aan te trekken. Ze slenterde op haar gemak met de hond langs de singel. Toen ze een kwartiertje later weer thuiskwam, merkte ze dat ze verschrikkelijk moe was. Nu ze erover nadacht, had ze dat de laatste tijd vaker. Van het ene moment op het andere kon ze soms haar energie totaal kwijt zijn. Meestal weigerde ze om daar lang bij stil te blijven staan, maar deze keer kon ze eenvoudig niet anders. Wat was er toch met haar aan de hand? Waarom had ze de laatste tijd soms het gevoel het allemaal niet meer aan te kunnen? Waarom ging die tergende vermoeidheid niet over als ze een uurtje rustig op de bank bleef zitten, zoals dat vroeger het geval was geweest? Waarom, waarom? Ze wist het niet en erover piekeren had ook geen zin. Sophie deed wat ze altijd deed: ze vermande zich en zei niets. Maar eenmaal in bed lag ze er toch

nog over te piekeren, zodat ze de volgende morgen al met een moe gevoel opstond en huizenhoog opzag tegen de komende dag.

2

‘Ik voel me de laatste tijd niet zo lekker, dokter.’

De oude dorpsdokter keek Sophie aan over de rand van zijn leesbril. ‘Wat verstaat u onder: niet lekker?’

‘Ik ben zo gespannen, steeds vaker moe al doe ik niets bijzonders en ik heb nergens plezier in.’

‘Hm. U werkt en u loopt naar de vijftig, mevrouw Van den Berg. Dat is een leeftijd waarop veel vrouwen klachten hebben. Wellicht heeft u gewoon wat te veel hooi op uw vork genomen?’

Ze dacht aan een kennisje, dat kortgeleden ook bij deze dokter was geweest. ‘U zit te veel thuis,’ had hij tegen haar gezegd. ‘Als een mens te weinig om handen heeft, gaat hij zitten piekeren. U moet een baantje zoeken.’ Sophie werd boos. Werkende vrouwen kregen dus klachten omdat ze het te druk hadden en

wie niet werkte, zat te veel thuis te kniezen en kreeg om die reden klachten. Ja, zo kon je iedereen met een kluitje in het riet sturen! Ze haalde diep adem waardoor de boosheid wat wegebde. 'Ik werk al jaren, dokter,' antwoordde ze kalmer dan ze zich voelde. 'Dat de overgang er aankomt, is me bekend, maar ik menstrueer nog tamelijk regelmatig en heb er verder geen last van. Daarvoor ben ik dus niet hier. Het kan toch niet zo zijn dat alle klachten op de naderende overgang geschoven moeten worden?'

'Dat is vaker het geval dan u schijnt te denken. U moest eens weten hoeveel mensen, maar vooral vrouwen, ik op mijn spreekuur krijg met klachten van vermoeidheid. Zegt u me eens, heeft u moeilijke omstandigheden in uw leven?'

Ze aarzelde. 'Wat zal ik zeggen. Mijn ouders zowel als mijn schoonouders zijn bejaard en dat brengt toch wel zorgen met zich mee. Mijn moeder tobt met haar heupen, ze moet binnenkort geopereerd worden. Van die dingen. Mijn dochter heeft de afgelopen twee jaar veel moeilijkheden gehad, daar heb je als moeder toch weet van, maar met mijn zoon gaat het gelukkig heel goed.'